

Sveriges lantbruksuniversitet
Swedish University of Agricultural Sciences

Fakulteten för landskapsarkitektur, trädgårds-
och växtproduktionsvetenskap

Social integration i staden

En studie av nyurbanismens syn på social integration
i samtida stadsbyggnadsdiskussion

Social integration in the city

A study of the New Urbanism movements' impact on social
integration within contemporary urban planning discussion

Elin Skagerling

Social integration i staden – En studie av nyurbanismens syn på social integration i samtida stadsbyggnadsdiskussion

Social integration in the city – A study of the New Urbanism movements' impact on social integration within contemporary urban planning discussion

Elin Skagerling

Handledare: Anders Westin, SLU, Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning

Examinator: Bengt Persson, SLU, Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning

Omfattning: 15 hp

Nivå och fördjupning: G2E

Kurstitel: Kandidatexamensarbete i Landskapsarkitektur

Kurskod: EX0649

Ämne: Landskapsarkitektur

Program: Landskapsarkitektprogrammet

Utgivningsort: Alnarp

Utgivningsår: 2015

Elektronisk publicering: <http://stud.epsilon.slu.se>

Nyckelord: modernism, miljonprogrammet, stad, förort, nyurbanism, stadens renässans, social integrering, mångfald, stadsplanering, stadsbyggnadsideal

SLU, Sveriges lantbruksuniversitet

**Fakulteten för landskapsarkitektur, trädgårds- och växtproduktionsvetenskap
Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning**

Sammandrag

Detta kandidatarbete beskriver hur samtida stadsbyggnadsdiskussion behandlar den ökade socioekonomiska segregationen i samhället. Avstamp görs i nyurbanismen och hur dess ideal avser skapa social integration. Syftet är att undersöka hur samtida stadsbyggnadsideal bemöter segregering och målet är således att förstå hur och om det är möjligt att bygga nya, socialt integrerade stadsdelar. Frågeställningarna är: Hur har modernismen påverkat samtida stadsbyggnadsideal internationellt och i Sverige? Vilka lösningar presenterar nyurbanismen för att skapa socialt integrerade städer? Hur kan stadsplanering och fysisk gestaltning främja social integration och mångfald i staden? Är det möjligt att bygga socialt integrerade stadsdelar?

Arbetet är en kritiskt granskande litteraturstudie där den hermeneutiska metodiken tillämpas för att förstå vilka bakomliggande historiska influenser som resulterat i vår samtida stadsbyggnadsdiskussion.

Slutsatserna visar att nyurbanismen har växt fram som en reaktion mot modernismens funktionsseparerande och anonyma struktur. Med hjälp av fysisk gestaltning strävar idealet mot att ta den traditionella medeltidsstaden i anspråk. Detta tankesätt präglar också arbetet inom svenska myndigheter, kommuner och länsstyrelser. Dock har idealet snarare visat sig resultera i segregering av stadsdelar på grund av att den riktar sig till en homogen befolkning.

Stor del av kritiken som riktas mot modernismen handlar om dess fysiska aspekter. Men även om det estetiska uttrycket är viktigt så är det inte arkitekturen som förenar en stad och skapar rörelse, utan vilka människor som vandrar gatorna. Dock påverkar utformningen rörelsen; det är viktigt att stadsdelen tillåter människorna att använda samma offentliga rum, vilket modernismen inte alltid gör.

De flesta arkitekter och stadsplanerare är överrens om att det inte är de fysiska aspekterna av stadsplanering som skapar social integration. Det handlar snarare om att locka en bred målgrupp som brukar gatorna vid olika tidpunkter. Detta uppnås genom att blanda upplåtelseformer, bostadstypologier och priser. Därför kan det också anses orimligt att bygga helt nya, exklusiva stadsdelar då billiga bostäder skulle kräva en subventionering. Istället är det bättre att komplettera befintlig struktur med bostäder.

Nyckelord: modernism, miljonprogrammet, stad, förort, nyurbanism, stadens renässans, social integrering, mångfald, stadsplanering, stadsbyggnadsideal

Abstract

This bachelor thesis describes how contemporary urban planning counter the growing socioeconomic segregation in today's society. The New Urbanism movement and how it presents solutions to create social integration, is explored. The aim of this dissertation is to examine how contemporary urban planning opposes segregating forces, as well as to understand how and if it is possible to build new, socially integrated cities. The main research topics are: How has the modern movement affected international and Swedish contemporary urban ideals? Which solutions does the New Urbanism movement present to create socially integrated cities? How can urban planning and design create integration and diversity in the city? Is it possible to build socially integrated cities?

This thesis is a literature study where the hermeneutic method is used to understand the historical influences that have contributed to contemporary urban planning.

The conclusion of the thesis is that New Urbanism is a reaction against the modern movements function separation and segregating effects. It wants to reclaim the traditional medieval town through urban planning, and this way of thinking influences Swedish government and authorities as well. However, this urban ideal has proven to contribute to segregation rather than social integration, because new city districts often are expensive.

A great amount of the criticism presented against the modern movement concerns design aspects. Even though the aesthetics is important, it is not the architecture that unites cities and creates movement. What is important is who walk the streets. Despite this, the urban design affects the activity pattern and it is important that people use the same public spaces, which modernist architecture doesn't always allow.

The majority of architects and urban planners agree that the urban design aspect doesn't create social integration. What is important is attracting a diversity of people that can use the same public spaces at different times. This is conceived through mixing type of ownership, house typologies and prices. Therefore it can seem unreasonable to build new, expensive city districts since they will need to be subsidized to offer cheap accommodations. Consequently it might be better to supplement existing city structures with new housing.

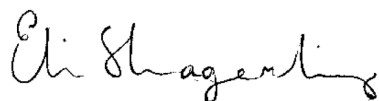
Key words: modern movement, the million programme, city, suburb, New Urbanism, urban renaissance, social integration, diversity, urban planning, urban ideals

Förord

Tack,

Under kursen *Projekt 3 – Stora landskap* återkom ständigt samma fråga; hur bygger vi den goda staden? Och varför säger alla att samhället blir jämlikare, när klassklyftorna ökar och segregationen blir allt mer påtaglig? Finns det något sätt att arbeta med den sociala integrationen för att skapa ett samhälle på lika villkor? Frågorna ledde mig, trots mörka tunnlar och djup sankmark, hit. Detta har varit en rolig, och framförallt lärorik, resa som jag kommer att ha nytta av lång tid framöver.

Jag vill ägna ett stort tack till min handledare Anders Westin för hans engagerade vägledning som envist har hjälpt mig att ro hem arbetet. Ett tack ska också riktas till Madeleine Skagerling och Johan Rosengren för deras skarpa korrekturögon. Sist men inte minst vill jag tacka Daniel Holmberg för hans fina engagemang och inspirerande, smarta ord.

Elin Skagerling
2015-05-26

Innehållsförteckning

1. Inledning	7
1.1 Bakgrund	7
1.2 Mål och syfte	7
1.3 Material och metod	8
2. Social integration i staden	10
2.1 Vad är integration?	10
2.2 Går integration att mäta?	10
2.3 Vad innebär mångfald?	11
3. Modernismen	12
3.1 Modernismens framväxt	12
3.2 Modernismens betydelse för den samtida stadsbyggnadsdiskussionen	12
4. Stadens renässans	14
4.1 Nyurbanismens framväxt	14
4.1.1 Nyurbanismens principer	15
4.1.2 Integration enligt nyurbanismen	15
4.1.3 Regionala strategier för integration	16
4.1.4 Nyurbanism i praktiken	17
4.1.5 Stadens renässans i Sverige	18
4.2 Integration och mångfald i stadsbyggnadsdiskussionen	20
4.3 Kritik mot stadens renässans	23
4.3.1 Antimodernismen	24
5. Diskussion	26
5.1 Modernismens påverkan	26
5.2 Fysisk gestaltning för att främja social integration	27
5.3 Slutsats	29
6. Käll- och litteraturförteckning	30
6.1 Tryckta källor	30
6.2 Elektroniska källor	31

1. Inledning

1.1 Bakgrund

Sverige består av en betydligt mer mångkulturell, rikare och komplex samling av människor idag jämfört med för 30 år sedan. Samtidigt har den etniska, sociala och ekonomiska segregationen ökat. De rika områdena blir exklusivare, och de fattiga områdena blir allt mer resurssvaga (Broms Wessel et al 2006; Örstadius 2015). I ett socialt integrerat samhälle tillåts flera aktiviteter och människor att fungera tillsammans, medan segregation antyder en separation mellan grupper och funktioner (Gehl 2011). Segregerade områden kan anses positivt i bemärkelsen av att känna trygghet och tillhörighet, men det kan också skapa motsättningar i samhället. De fattiga placeras i kluster där välfärdsutvecklingen och levnadsstandarden är som lägst, samtidigt som medel- och överklassen självförverkligar sig själva i bostadskarriärer; den ständiga processen av uppgradering, eller byte, av sitt boende. Att ha samma behörighet till staden är en kollektiv rättighet, och en av våra främsta mänskliga rättigheter. Stadsplaneringsverige har svårt att hantera de nya levnadsvanorna som den ekonomiska globaliseringen, vår allt mer service- och kunskapsorienterade ekonomi och den ökade invandringen har bidragit med. Stadstillväxten ökar, men det finns få visioner som behandlar dess problematik (Broms Wessel et al 2006).

Olika politiska och ideologiska strömningar behandlar just detta: integration. Flertalet ideologier och inflytelserika stadsplanerare hävdar att modernismen är ett hot mot socialt integrerade städer och mångfald. Att det är på grund av modernismens funktionalistiska planering som staden har delats upp i zoner och samhällsklasser. Bostäder, arbete och handel separeras, vilket skapar strukturlösa villamattor och odefinierade stadsdelar. I USA har en motreaktion vuxit sig starkare sedan 1990-talet: New Urbanism-rörelsen. De förespråkar den traditionella, mångfunktionella och integrerade småstaden med inspiration hämtad från europeiska medeltidsstäder. Idealet strävar efter fysisk tillgänglighet där de blandade funktionerna i staden bidrar till rörelse, trygghet, integration och gemenskap (Tunström 2009).

Jakriborg i Hjärup och Järla Sjö i Nacka brukar ges som svenska exempel på nyurbanistiska städer, och även om det inte finns några renodlade, svenska nyurbanistiska områden så präglar idealet många nybyggnationer. Problematiken med dessa stadsdelar är dock att de snarare verkar attrahera den vita, övre medelklassen och bidrar mer till segregering och gentrifiering än till social integration. Med social integration menas fysiska miljöer som främjar ett socialt nätverk och möten mellan människor med olika bakgrund och förutsättningar (Diaz 2004; Klingberg 2006; Tunström 2009). Bristen på social integration och statushöjningar av områden är problematisk i ett demokratiskt samhälle, och därför bör också dess orsak och eventuella lösningar diskuteras.

1.2 Mål och syfte

Syftet med arbetet är att undersöka hur den samtida stadsbyggnadsdiskursen bemöter segregering och samhällsföreteelser samt hur segregationen avser att motverkas. Avstamp görs i modernismen och hur dess motreaktioner, främst nyurbanismen, teoretiserar social integration och mångfald. Således undersöks också vilka historiska influenser som påverkat dess framväxt.

Med utgångspunkt i teori- och litteraturstudierna kommer en analys att genomföras som kritiskt granskar teorier om social integration och mångfald i stadsbyggnadsdiskussionen. Målet är att skapa en djupare förståelse för hur de ideal som växt fram som en reaktion gentemot modernismen syftar till att bemöta den sociala integrationen, och slutligen om det är möjligt att bygga nya, socialt integrerade stadsdelar.

Frageställningarna är följande:

- Hur har modernismen påverkat samtida stadsbyggnadsideal internationellt och i Sverige?
- Vilka lösningar presenterar nyurbanismen för att skapa socialt integrerade städer?
- Hur kan stadsplanering och fysisk gestaltning främja social integration och mångfald i staden? Är det möjligt att bygga socialt integrerade stadsdelar?

1.3 Material och metod

Detta arbete är en analytisk och kritiskt granskande litteraturstudie där den hermeneutiska metodiken tillämpas för att förstå vilka bakomliggande historiska influenser som resulterat i vår samtida stadsbyggnadsdiskussion. Teorierna om integration och mångfald hämtar jag främst från Jane Jacobs bok *Den amerikanska storstadens liv och förfall*. Nackdelen med denna bok är att den är anpassad till situationen i New York på 1960-talet där stadens estetiska, politiska och ekonomiska förutsättningar skiljer sig från hur samhället ter sig idag. Jacobs litteratur inkluderas i studien på grund av dess relevans och inflytande i dagens stadsbyggnadsdiskussion. Hon kompletteras med Jan Gehls bok *Life between buildings*, ursprungligen från 1971, och hans teorier om integration i det offentliga rummet. Skriften är både nyare och skriven med utgångspunkt i den europeiska staden, i synnerhet Rom. Både Jacobs och Gehl är dessutom några av de i särklass mest vanliga stadsplaneringsreferenserna i svenska arkitektutbildningar.

Rapporten *Integration och indikatorer. Några teoretiska och metodologiska utgångspunkter för användandet av indikatorer* som publicerades 2004 av Integrationsverket används för att undersöka begreppet social integration. Rapporten är unik i sin tid då lite forskning har gjorts inom området, men detta gör också att en bör vara kritisk mot innehållet. Dessutom var Integrationsverket en myndighet arbetade med integration av invandrare, medan min utredning syftar till att omfatta alla typer av socioekonomiska samhällsgrupper.

Vad gäller nyurbanismen är den främsta litteraturkällan *Charter of the New Urbanism* som publicerades 2001 av The Congress for the New Urbanism, de som författade nyurbanismen. Denna bok är likt Jane Jacobs anpassad till USA:s stadsbyggnadsideal och förutsättningar, men är relevant eftersom att den är skriven och publicerad av nyurbanismens upphovsmänniskor.

För att hitta relevant litteratur har sökningar gjorts i SLU Epsilons sökdatabas med nyckelorden *nyurbanism* och *integration*. Likaså har Googles sökmotor använts med dessa begrepp. Jag har inte använt mig av någon strukturerad metod för att hitta litteratur. Därför är också stor del av litteraturen funnen via fri sökning på Stockholms respektive Malmös stadsbibliotek, samt biblioteket vid SLU Alnarp. Denna litteratur har i sin tur refererat till annan litteratur som varit relevant i detta arbete. Litteratur som jag har funnit på detta sätt är Elisabeth Klingbergs bok *När nyurbanismen kom till*

stan (2006), en bok om nyurbanism i Sverige, samt skriften *Bor vi i samma stad – om stadsutveckling, mångfald och rättvisa* av Broms Wessel et al (2006).

2. Social integration i staden

Segregationen ökar mellan samhällsklasser och områden, skapar kluster av homogena stadsdelar med samma levnadsstandard. Det här formar motsättningar i samhället, och är egentligen inte optimalt för någon av parterna. Hur skapar vi en socialt integrerad stad? För att över huvud taget fundera på om det är möjligt att uppnå, krävs det att vi definierar begreppet integration.

2.1 Vad är integration?

I rapporten *Integration och indikatorer. Några teoretiska och metodologiska utgångspunkter för användandet av indikatorer* undersöker Jose Alberto Diaz (2004) hur strategiska indikatorer för integration kan hjälpa Integrationsverket i deras arbete.

Integration är ett begrepp med lång tradition inom samhällsvetenskapen, och uttrycktes redan i slutet av 1800-talet av Émile Durkheim, en av sociologins grundare. Durkheims fokus låg främst på den sociala integrationen, som innebär skapandet av ett socialt nätverk som tillåter gränsöverskridande möten. Integration är ett gammalt begrepp som ofta kritiserar eftersom att det grundar sig på funktionalistiska och konservativa premisser. Begreppet uppkom inom samhällsvetenskapen för att beskriva, förklara och förstå hur olika beståndsdelar i det moderna samhället bildade en gemenskap. I klassiska teorier beskrivs begreppet som bevarandet av social ordning där utrymmet för social förändring är litet. Samhället skapas av olika integrationsprocesser som binds samman och beskrivs av kulturella, geografiska och sociala faktorer (Diaz 2004). Den svenska integrationspolitikens mål är att skapa ett jämlikt samhälle där alla har samma möjligheter och skyldigheter (SCB 2015).

Begreppet integration innefattar många olika aspekter, och för att få större förståelse för dess innebörd kan den delas in i olika underkategorier. I integrationsverkets rapport beskrivs de olika komponenterna som tillsammans bildar en grundläggande helhet. Dessa innefattar social integration, medborgerlig integration, arbetsmarknadsintegration, boendeintegration och subjektiv integration (Diaz 2004). I denna uppsats är social integration och boendeintegration mest relevanta vad gäller stadsplanering och dess fysiska miljö.

Med *social integration* menas att skapa ett socialt nätverk av olika människor och där olika grupper har samma rättigheter och lever på lika villkor. Det här handlar inte enbart om regelverk och ekonomiska rättigheter, utan också att på lika villkor få ta del av det fysiska rummet (Diaz 2004).

Boendeintegration beskriver utvecklingen av blandade sociala nätverk i bostadsområden samt tillgång till boende på samma villkor. Här undersöks sammansättningen av etnicitet i bostadsområdet samt möjligheten till bostadskarriär (Diaz 2004).

2.2 Går integration att mäta?

Syftet med Integrationsverkets rapport är att arbeta fram integrationsindikationer som förenklar förståelsen för hur integrationsprocessen ter sig. Även Molina (2006) presenterar "socio-rumsliga dimensioner" där segregation har undersökts i form av etniska strukturer i bostadsområden, och är således ett mått på boendeintegration. Likaså syftar integrationsverkets rapport till att uppmärksamma motsatsen, det vill säga

utanförskap. Men kräver inte detta att begreppet integration definieras likadant överallt?

Det hävdas ibland i debatten att det inte är möjligt att uppnå konsensus om en definition av integration, och av detta följer att det inte är möjligt att komma överens om vilka indikatorer kan mäta integration. Mitt intryck är att dessa uttryck för begreppsmissistik övervägande alltför ofta görs mot bakgrund av policyrelaterade frågor, t.ex. om en viss nationell politik kan kopplas till en explicit föreställning om integration. (Diaz 2004, s. 22)

Diaz menar dock att denna begreppsmissistik står i kontrast till samhällsvetenskapens väletablerade teori- och metodunderlag där etniska relationer tolkas genom ett integrationsperspektiv, och att integration därför är mätbart. Den normativa aspekten av begreppet är att öka förståelsen för de moderna samhällsstrukturerna och ge indikationer på nödvändiga politiska reformer. (Diaz 2004, s.22-24)

I Sverige är den integrationspolitiska propositionen som publicerades 1997 det främsta styrdokumentet inom integrationsarbetet. I dokumentet nämns bland annat att segregation, motsatsen till integration, inte är önskvärd i samhället. Det står att alla ska ha samma möjligheter att vara delaktiga i samhället, oavsett om det gäller utbildning, arbetsmarknad eller tillgången till samma service (Diaz 2004, s. 28). ”Som process handlar integration om hur skilda delar kan förenas i en större helhet” (Inrikesdepartementet 1997)

2.3 Vad innebär mångfald?

Mångfald, är likt social integration, ett flytande begrepp som används i skilda sammanhang. I Jane Jacobs bok *Den amerikanska storstadens liv och förfall* (2006) beskriver hon mångfald som en naturlig egenskap i städer, och syftar på variationsrikedom av egenskaper. Både vad gäller byggnader, funktioner och människor. Således kan (social) mångfald betraktas som ett resultat av en (socialt) integrerad plats. Begreppen är inte synonymer, men de är beroende av varandras existens.

3. Modernismen

3.1 Modernismens framväxt

Redan vid förra sekelskiftet formulerade Edward Bellamys och William Morris visioner om den framtida staden. Bellamys representerade förnuftet och det historielösa, tekniska, centraliserade samhället. Morris, en av Art and Crafts-rörelsens främsta företrädare, förespråkade tvärtom det konstnärliga, individualistiska och decentraliserade. Trots visionernas olikheter levde dessa bredvid varandra, och korsades av modernismens främsta arkitektvisionär, Le Corbusier. Han menade att staden var viktig, men att denna också behövde samspela med naturen. Modernisterna förkastade den traditionella staden, och ville ge samhället en ny form obunden dess historia. Uttrycken är i många fall anonyma med abstrakta volymer som präglades av ett standardiserat stadsbyggande. (Svedberg 1996, s. 7-9).

Något hände med stadsplaneringen under efterkrigstiden. Staden ansågs oren och förlegad, och troligen för smutsig för att förtäta. Därför byggdes staden ut. I kontrast till den gamla staden skulle det vara ljus och fräsch, luftigt och rättvist.

3.2 Modernismens betydelse för den samtida stadsbyggnadsdiskussionen

Trots att modernismen formades redan i början av 1900-talet, är den i Sverige starkast förknippad med rekordårens miljonprogram (1965-1974) då riksdagen lät bygga en miljon bostäder på tio år (Johansson 2012, s. 7).

Miljonprogramsförorterna genomgår en ständig process av stigmatisering. På uppdrag av Integrationsverket och Riksantikvarieämbetet gjordes en studie som syftade till att undersöka hur svensk massmedia omnämner problemen som miljonprogrammen orsakade vad gäller etnisk sammansättning genom tid. Miljonprogrammen har sedan start benämnts just som *problem*, och betraktades vara resultatet av ett identitetslöst, modernistiskt stilideal. Modernismens traditionslösa och anonyma uttryck ansågs, olikt den trygga småstaden, skapa social misär och kriminalitet. Skillnaden mellan mediernas framställning 1970 är att det då talades om "ett svenskt problem", idag talas det om "ett invandrarproblem". Fokus har således skiftat från att vara ett allmänt problem till ett specifikt problem. Förr ansågs de boende (socioekonomiskt svaga och invandrare) i ett miljonprogramsområde vara offer för det som svensk stadsbyggnadspolitik orsakat. Idag anses de boende i miljonprogrammen snarare vara anledningen till problemen, och miljonprogramsförorten representeras nästan enbart av etniskt segregerade platser i media. Miljonprogrammets flerfamiljshus beskrivs ofta synonymt med begreppet segregation, trots att flerfamiljshusen endast står för 55 % av det som byggdes under rekordåren. Likaså talas det ofta om förorten som alienerad mot omgivningen, men detta utesluter faktumet att de rika kranskommunerna är minst lika segregerade (Molina 2006, s. 105-106, se Ericsson et al 2002).

Det är viktigt att inte glömma att politiken som fördes på 60- och 70-talet syftade till att lösa bostadsbrist, svåra bostadsförhållanden och hemlöshet. Socioekonomiskt svaga och invandrare koncentrerades till miljonprogrammen, vilket skapade segregation. Molina (2006) menar att boendesegregationen är en av folkhemmets paradoxer. Hon anser att det finns en uppdelning av rummet som bidrar till dess segregande effekter.

Den första nivån av rumslig separation i de svenska städerna är skapad just genom bostadspolitiska instrument, framförallt uttryckt i den fysiska separationen mellan de tre dominerande upplåtelseformerna – hyresrätt, bostadsrätt och äganderätt. Dessa tre former är inte bara skilda i rummet utan också representerade av olika typer av byggnader och hustyper. Hyresrättsområdena domineras av flerbostadshus och äganderätter av småhus. Bostadsrätter finns i mer blandade hustyper. Uppdelningen av bostadsområden längs kategorierna klass och etnicitet har blivit praktiskt taget permanentad av denna bostadsmarknadsstruktur.

(Molina 2006, s. 109)

Vad säger detta egentligen om kritiken som riktas mot modernismens barriärskapande och separerande effekt? Är slagorden som riktas mot miljonprogramförorter endast en stigmatiserande myt? Den antimodernistiska rörelsen anser att förorten består av kriminella och dåliga boendemiljöer. Att den är otrygg, ojämställd och domineras av patriarkala strukturer, till skillnad från den trygga, gemytliga småstaden (Molina 2006, s. 111-112). Men går det att beskylla en fysisk utformning för de sociala konsekvenserna i sådan stor utsträckning?

4. Stadens renässans

Det finns en vilja om att återupprätta en attraktiv stad genom historiskt tillbakablickande. Stadens renässans (renässans betyder *att återskapa*) innebär således en vilja om att rekonstruera den traditionella medeltidsstaden med tät bebyggelse och gator i rutnätsmönster. Målet är stadsmässighet, och syftar till att gynna mångfald, återupprätta det offentliga rummet och skapa effektiva boendemiljöer (Tunström 2009, s. 52).

Samhälls- och stadsplaneringen i Sverige präglas av modernistiska och positivistiska tankar och strävar efter samhällsoptimala lösningar. Detta bygger på idén om att det finns en neutral lösning. En lösning som ofta definieras av personer med makt, som utgör en homogen grupp. Men för vem byggs staden? Faktumet att kunskap är makt försvagar minoriteter och samhällets dynamik. Idéerna är således en social konstruktion som utgår från att det goda stadslivet har en definitiv lösning. Därför är det också viktigt att inte fastna i givna lösningar och definitioner, utan snarare att föra dialog och lyssna till människor. Det är genom dessa insikter som arkitekter och planerare kan tolka samhällets olikheter, och således arbeta för ett samhälle av mångfald. Broms Wessel et al (2006) menar att det är viktigt att kritisera normativa tankar om vad en stad är, och vad det innebär att leva i ett urbant samhälle för att få en bredare kunskap om vad stadsbyggande kan vara. I följande kapitel presenteras nyurbanistiska teorier om vad en god stad är, samt andra inflytelserika arkitekter och visionärs tankar om social integration och mångfald i den nya staden.

Genom att ifrågasätta etablerade föreställningar om vad som anses vara naturligt och onaturligt, centrum och periferi och liknande, ges plats och röster åt marginaliserade perspektiv – en grundbult i ett jämställt och mångkulturellt samhälle. Att på nytt ifrågasätta vad en stad är, hur man lever i en stad och hur detta har förändrats bidrar till en mer mångfacetterad syn på stadsbyggande. (Broms Wessel et al 2006, s. 15)

4.1 Nyurbanismens framväxt

USA 1993. Congress for the New Urbanism (CNU) anordnar ett möte där uppemot 170 yrkesverksamma stadsplanerare, designers och politiker deltar för att tala om modernismens polarisering som ett hot mot stadsutvecklingen. I samband med detta uppstod en ny rörelse med formulerade stadsbyggnadsideal: New Urbanism, eller nyurbanism som det heter på svenska. CNU arrangerades för att utbilda andra yrkesverksamma, politiker och allmänheten för att ändra regionala regelverk och attityder i stadsplaneringsdiskursen och förhindra en destruktiv stadsutveckling. Oppositionen växte fram som en protest mot förorter som breder ut sig med sina stora köplador och motorvägar, stadskärnor som försvagas, och av det allt mer socioekonomiskt segregerade samhället. Grundidéerna handlar om att förändra bostadsdemografier, hänsynslös markanvändning utan beaktanden av dess ekologiska och fysiska gränser, samt offentliga stadsrum som inte är anpassade till den mänskliga skalan (Leccese & McCormick 2000).

Det estetiska stilidealet hämtas från städer byggda innan andra världskriget och bygger på traditionella principer med tydliga stadsmönster och gränser vilket skapar uppskattade privata likväl som offentliga ytor för människan att vistas. Förr ansågs

markanvändningen vara effektiv, och den blandade bebyggelsen byggdes med hög koncentration. Efter andra världskriget släpptes detta till förmån för modernismen där fokus snarare låg på att stärka individualiteten genom separation och kommersiella intressen (Bothwell 2000, s. 50-51).

4.1.1 Nyurbanismens principer

För att planera för nyurbanism krävs analyser av stadens befintliga struktur där centrum, skolor, verksamheter och övriga målpunkter identifieras. Genom att koppla samman analyser med infrastruktur och platsspecifika egenskaper kan en uppskattad tillväxtpotential göras. Detta inkluderar det fysiska perspektivet i form av byggnader och det offentliga rummet, men även sociala faktorer undersöks. Målet är att koncentrera bostäder, arbete och verksamheter i kvarter för att skapa en gångvänlig och lättillgänglig stad. Handel och service bör vara belägna vid stora gator som korsar och bildar knutpunkter, eller där större trafikleder möts. Mellan kvarteren integreras industrierna och extensiva öppna platser och för att bilda en helhet. För att förse staden med arbetsmöjligheter och tillväxt bör åtminstone 30 % av den blandade kvarterstaden bestå av olika typer av arbetsplatser, vilket också kräver restauranger som stödjer arbetsverksamheten samt byggnader som tillåter expansion (Morris 2000, s. 43-44).

Men hur avgörs behovet av en ny stadsdel? Den största avgörande faktorn för en levande stad är befolkningmängden, och för att kvartersområden ska klassas som en stad ställs även krav på dess fysiska storlek. Bostäder, arbete, handel, rekreationsområden, vård, skola och kommunala verksamheter bör finnas tillgängligt för en vital stadsdel. Således är omgivningen viktig, och för att bli ekonomisk och socialt hållbar bör stadsdelen placeras i anslutning till befintlig, fungerande stadsstruktur (Morris 2000, s. 45).

4.1.2 Integration enligt nyurbanismen

Modernistisk stadsplanering anses vara ett hot mot staden som har resulterat i trafikproblem, miljöförstöring, ineffektiv markanvändning, boendesegregering, utslagning av småföretag, social isolering, ökade avstånd och avbefolkande småstäder. Modernismens glesa och funktionsseparerade miljöer främjar stormarknader medan den traditionella kvarterstaden underlättar för småföretagare genom gott lokalutbud, sociala nätverk och småföretagskluster (Klingberg 2006, s. 37).

Nyurbanism förknippas ofta med egenskaper hos en blandstad vars funktioner tillåter social mångfald. Så länge funktionerna är separerade kan städer inte erbjuda bostäder för olika ekonomiska situationer. Därför förespråkar nyurbanismen en stad blandad med handel, arbete och bostäder. Det här lockar olika typer av användare vid olika situationer och tider. Däremot har detta visat sig vara svårt att uppnå.

New Urbanist increasingly acknowledge that their projects have become good investments, rising as much as 25% in value in a year. Garde's analysis finds that New Urbanist projects have not created affordable housing in the United States. Neuman describes the market barriers to integrating affordable housing into projects. (Grant 2008, s. 81)

För att lyckas krävs det att myndigheterna ställer krav på byggprocessen där en viss procent ska bestå av billiga, subventionerade bostäder. Nyurbanistiska stadsdelar har dock en tendens att bli exklusiva eftersom områdena är nybyggda, och snarare leder till höga bostadspriser och i sin tur gentrifiering.

Vissa nyurbanister menar dock att detta är positivt, och ser gentrifiering som en önskvärd samhällsprocess. Trots allt bidrar alla grupper, oavsett socioekonomisk status, till sin klass gentrifiering. Anhängare menar att sådan ekonomisk förändring är viktig för den skatteomställning som städer behöver (Grant 2008, s. 82 se Berton 2004).

Fortsättningsvis säger Andres Duany, en av grundarna till New Urbanism-rörelsen, såhär: "It is the rising tide that lifts all shops...What spokesmen for the poor insist on calling gentrification is actually the timeless urban cycle of a free society organically adjusting its habitat." (Grant 2008, s. 82 se Duany et al).

Likaså menar journalisten Alex Marshall att "affordable housing is not what cities need. Because they [stadens fattiga] don't pay taxes. They bankrupt cities." (Grant 2008, s. 82 se Marshall 1995). Även om Dauny och Plater-Zyoberk erkänner nyurbanism som exkluderande menar de att det ändå är viktigt att staden förses med billiga bostäder, men inte nödvändigtvis i nybyggnationer (Grant 2004, s. 82 se Duany et al).

4.1.3 Regionala strategier för integration

Sedan mitten på 1950-talet har städer och förorter i USA vuxit samman och bildat regionala storstäder. De ekonomiska förutsättningarna grundar sig i regioner, inte nationer eller städer. Likaså sträcker sig miljöutmaningarna längre än städer och förorter. Även infrastrukturen kräver regionalt samarbete.

And as our cities and suburbs grow together economically, we find ourselves in a new metropolitan culture built out of regional institutions, history, ecologies, and opportunities. Our sense of place is increasingly grounded in the region rather than nation, town or city.

(Calthorpe 2000, s. 15)

Nyurbanisterna använder begreppet "regionalism" och förklarar sina tankar med att storstadsregioner är starkare när de är i symbios med sin naturliga miljö. Genom att bevara grönytor och vattentillgångar samt investera i kommunikationer och fokusera på tillväxt kring etablerade områden kan storstadsregioner bevara sin miljö. Upprustningen av staden och den miljövänliga profilen ska locka entreprenörer och kreativa människor som ska ligga till grund för en ekonomisk tillväxt. Men för att implementera dessa regionala planer krävs en delad vision hos medborgarna om en bättre framtid. Regionala myndigheter är inte viktigast, men nödvändiga, för att genomföra strategier och fatta beslut (Yaro 2000, s. 23-25).

I *Charter of the New Urbanism* (2000) beskrivs fem regionala strategier för hur staden kan planeras för att bland annat skapa fysiskt och socialt integrerade regioner. Principerna inkluderar kommunalt samarbete, offentliga styrdokument, fysisk planering och ekonomiska strategier som ska främja återkomsten av den goda staden, vår miljö och den ekonomiska tillväxten. Varje strategi kan stå för sig, men nyurbanismen förespråkar samarbete för att skapa en regionalt enhetlig design.

1. Regional markanvändning och transportnoder

Motorvägar möjliggör förorternas utbredning, och utbredningen kräver fler motorvägar. För att bryta denna negativa spiral av utglesning bör fokus ligga på ny utveckling, renovering och service inom gångvänliga bostadsområden som kopplas samman med en större koncentration av arbetsplatser. Genom att samla service på en plats, göra gatan tillgänglig och koppla samman olika områden med varandra blir staden tillgänglig för unga, äldre, låginkomsttagare likväl som medelklasshushåll som vill ha en enklare vardag.

2. Boenden för alla och fördelning av fattigdom

För att en region ska fungera effektivt, måste det finnas tillräckligt med billiga hushåll. Detta främjar värdeökningen och den ekonomiska effektiviteten. Genom regelverk som stödjer billigare boende kan låginkomsttagare flytta närmare jobbet. Detta skapar också mer effektiva transportsystem mellan arbetet och hemmet. Det är viktigt att stadens strategier samspelar med regionens, eftersom att geografisk isolering är ett regionalt problem.

3. Grönstruktur och stadsgränser

Bevarandet av miljön bör skötas regionalt, då det är en regional investering. Miljön avser olika typer av habitat, våtmarker och jordbruksmark liksom rekreativa ytor. Utan tydlig planering kring detta kommer infrastruktur och arbeten fortsätta breddas ut.

4. Regional skattesats och social jämlikhet

Så länge lokal service baseras på kommunal rikedom uppfattas regional fastighetsskatt som problematiskt. Regional fastighetsskatt skapar jämlik lönsamhet, bryter avstånd mellan sociala behov och skatteinkomst samt underminerar skattens drivkraft till utbredning. Utan regional skattesats kommer innerstadens ekonomiska förfall fortsätta spridas.

5. Stadsskolor och regional utbildningsbalans

Skolor i staden som är tillgängliga för alla oavsett inkomst är viktigt för friska städer och balanserad regional tillväxt. Utan dem har enbart de som har råd med privata skolor samt de fattiga som inte har något alternativ, möjlighet att uppfostra barnen i staden. Medelklassen lämnar staden för bättre skolor i förorten och skapar ostadighet i regionens ekonomiska och sociala balans.

Dessa regionala strategier är inte i enhetlighet med Sveriges stadsbyggnadspraxis, som bygger på en kommunalskatt, och tävlar således om invånare och verksamheter som kan skapa tillväxt och konkurrens. I Danmark och Nederländerna har man, som nyurbanismen förespråkar, en regional planering. I Frankrike är även skattesatser regionala. Broms Wessel et al (2006) menar att Sverige kan inspireras av detta för att minska konkurrensen mellan kommuner och bidra till ett bättre samarbetsklimat.

4.1.4 Nyurbanism i praktiken

Den nyurbanistiska rörelsen tog fart i USA i början av 1990-talet. Dess manifest präglas starkt av form och fasad vilket är tydligt i landets mest välrenommerade nyurbanistiska projekt Seaside och Celebration i Florida (Forsberg 2010). Att filmen *The Truman Show*, om försäljaren som upptäcker att hela hans omgivning är en kulis, är inspelad i Seaside blir både sarkastiskt och talande för platsens putsade liv. Båda områdena bebos främst av vita, rika amerikaner vilket har bidragit till känslan av *gated communities* snarare än *integrerade* stadsdelar. Det är däremot två helt skilda begrepp, och *gated communities* är inget som nyurbanismen förespråkar. Ingen av stadsdelarna har

inhägnader eller fysiska barriärer som skiljer dem åt från övriga staden, men den sociala segregationen är likväl påtaglig (Klingberg 2006).

Även om nyurbanistiska projekt i USA kritiseras för att vara segregande och exklusiva finns det en social sida av nyurbanismen. Ett exempel på detta är det federala programmet Hope VI, som syftar till att upprusta nedgångna områden i USA:s storstäder. I stora drag handlar det om att skapa etniskt och ekonomiskt blandade stadsdelar och på så sätt fördela olika klasstillhörigheter. Även om Hope VI är federalt bostadsprojekt har det uttalats att de följer nyurbanistiska principer, och de har även ett aktivt samarbete med CNU. Det är bostädernas olika storlekar, kostnader och upplåtelseformer som ska leda till den sociala blandningen. ”En tredjedel säljs till marknadsmässiga priser, en tredjedel är delvis subventionerade – så kallade affordable housing – och en tredjedel är byggda som bostäder för fattiga – social housing.” Många av projekten har visat sig vara lyckade, men det finns också de som menar att den egentliga fattiga befolkningen ändå trycks undan. Detta på grund av att projekten bedrevs i stadsdelar som till en början bestod av enbart billiga, visserligen nedgångna, bostäder. En uppgradering av en viss procent av dessa innebär också att de kanske allra fattigaste måste lämna området (Klingberg 2006).

4.1.5 Stadens renässans i Sverige

Järla Sjö, ett gammalt industriområde i Nacka utanför Stockholm har byggts om till en liten småstad och ges ofta som ett svenskt exempel på nyurbanism. Flera av de ideal som nyurbanismen efterfrågar finns nämligen att hämta där. Kvarteren är korta och små, bostäder blandas med företag i bottenvåningen och gränsen mellan privat och offentligt är tydligt. Den småskaliga bebyggelsen förstärker känslan av den traditionella småstadsidyllen, och många nyurbanister ser Järla Sjö som ett föredömligt exempel. Det var dessutom i trakterna som det europeiska nätverket Council for New Urbanism (CEU) skrev under sitt manifest hösten 2003. Civilingenjören och stadsbyggaren Håkan Jersenius som har varit med och planerat Järla Sjö ser påståendet att stadsdelen skulle vara nyurbanistiskt som ett problem; ”Det är jättefrustrerande när folk påstår att Järla Sjö är inspirerat av nyurbanismen i USA. Jag vet ju nästan ingenting om nyurbanism. Vi har gjort det här själva, nyurbanisterna har kommit efteråt” (Klingberg 2006, s. 21). Dessutom består Järla Sjö av enbart bostadsrätter, vilket går emot CNU:s manifest.

Även Jakriborg i Hjärup utanför Lund, färdigställt 1999, brukar användas som ett svenskt exempel på nyurbanism. Idén att bygga en traditionell stad kommer från bröderna Jan och Krister Berggren. De ville skapa en stad där nödvändig service fanns inom gångavstånd, som i den traditionella europeiska staden. Dess estetiska uttryck är dessutom tämligen medeltida med smala gränder och bågformade gatstenstorg, och att nyurbanismens principer återfinns går inte att hymla med. Men enligt bröderna är detta enbart ett sammanträffande. Jakriborg är inget nyurbanistiskt område, utan enbart en reaktion mot miljonprogrammets funktionsseparerade uttryck. Men konceptet provocerar och stor del av arkitektkåren är överens om att Jakriborg är en ”förfärlig pastisch”. Arkitekten Ingela Ljungdell menar att området är en reaktion mot dagens samhälle och vart det är på väg. Jakriborg provocerar inte enbart för att det vänder den moderna staden ryggen, utan för att tilltron på den urbana staden är som bortblåst (Klingberg 2006, s. 86).

Finn Werne, arkitekt och professor vid Lunds Tekniska Högskola, menar dock att Jakriborg är ett bra exempel på en stadsbyggnadsprocess som går att återfinna överallt i den ständigt föränderliga världen där vi själva väljer vilka vi vill vara. Han drar liknelser till sociologen Pierre Bourdieus som anser att samhället består av sociala fält (Klingberg 2006, s. 86-89).

Situationen då arkitekter skapar för sig själva är farlig. (...) Jag tror vi måste lära av Bourdieu att vi befinner oss i olika sociala fält som har olika estetiska och smakmässiga preferenser. När arkitekterna gör arkitektur för sig själva lämnar de ett helt socialt fält utanför som inte får någon uttolkare. Då uppstår Jakriborg. Om det fanns en arkitekt som kunde ta hand om alla de drömmar som uttrycks där, så kunde det bli fantastisk arkitektur och också del av en kultur som blickar framåt – vilket Jakriborg inte gör. (Klingberg 2006, s. 89)

Att många av de ledande byggbolagen är privat ägda lär också präglade samhällsbyggnaden. För vad händer när kvartalsrapporten och den kortsiktiga ekonomiska vinningen blir viktigare än att skapa hållbara städer? Ett exempel på detta är Västra Hamnen i Malmö som har många likheter med nyurbanismen som blandade funktioner, små kvarter och företag i bottenvåningen. En av ursprungstankarna med stadsdelen var att bygga ett socialt hållbart område för en bred grupp; exklusiva bostadsrätter skulle blandas med seniorboenden och billiga kollektivhus. Detta blev dock aldrig av eftersom att projektledarna inte fick något gehör från byggherrarna (Persson 2005). Men varför?

Ett svar är att en byggnadsprocess alltid måste anpassas till de ekonomiska ramarna. Ett annat svar är att de sociala idéerna var orealistiska och kanske inte ens efterfrågade. Ett tredje svar är att detta bostadsområde aldrig egentligen var tänkt för de mindre bemedlade eller de traditionella invandrargrupperna. (Persson 2005, s. 79)

Följaktligen finns det grupper som förespråkar nyurbanismen i Sverige, och ser det som en nödvändig utveckling för att forma ett hållbart samhälle. Urban City Research är en svensk stiftelse som syftar till att ”sprida vetenskaplig kunskap om och debatt kring stadsplaneringsfrågor i Sverige”. Betoningen ligger på det sociala ansvaret och Kurt Almqvist som är VD för stiftelsen som finansierar projektet skriver så här:

Urban City Research har implikationer som kan bidra till att inspirera till att bygga stad igen där även invandrare och arbetarklass ska kunna få råd att bo i mänskliga och vackra miljöer utan att det ska behöva kosta en förmögenhet. Klassfrågan står här central; varför ska invandrare och arbetarklass tvingas ut i de modernistiska förorterna och betala höga hyror när individer från andra samhällsklasser får bo i de vackra delarna med fin service och tilltalande stadsmiljöer med lägre hyror? Urban City Research idéer om etnisk ekonomi är i sammanhanget intressanta ur ett integrationsperspektiv. (Klingberg 2006, s. 48)

Peter Elmlund som är projektledare för Urban City Research understryker vikten av en etnisk ekonomi. Han anser att stadsmiljön är särskilt viktig för invandrarnas möjlighet

att starta eget företag, och att en integrerad stadsstruktur främjar möten mellan människor, och är minst lika viktigt som det sociala kapitalet för att småföretagen ska upprätthållas (Klingberg 2006, s. 38).

4.2 Integration och mångfald i stadsbyggnadsdiskussionen

Åsikter om mångfald och integration i staden är även sedan tidigare formulerade. Redan 1961 publicerades Jane Jacobs första version av *The death and life of great American cities*, där hon bland annat beskriver vägen till ett samhälle av mångfald. Integrationsverkets integrationsindikatorer mäter integration enligt en kvantitativ forskningsmetodik, till skillnad från Jacobs kvalitativa tillvägagångssätt. Jacobs menar att för att förstå hur städer fungerar krävs det att vi begrundar kopplingarna mellan olika användningsområden eller funktioner och hur dessa skapar en helhet, och inte till funktionerna var för sig (Jacobs 2005, s.169-170). Storstäder är mångfaldens moder, och mångfald har en tendens att stimulera ännu mer mångfald eftersom människor söker sig till liv (Jacobs 2005, s.175). Enligt Jacobs är småstäder och förorter ett hot mot mångfalden eftersom att befolkningsunderlaget ofta är för litet för att skapa ett rikt kulturliv och en livskraftig ekonomisk tillväxt.

Litenhet och mångfald är förstås inte synonymmer. Mångfalden av företag i staden innefattar alla storlekar, men en stor variation innebär en stor andel av små element. En levande stadsmiljö är levande mycket tack vare sin enorma samling av små element. (Jacobs 2005, s. 173)

Stadens mångfald grundar sig till stor del på företag som är lätta att nå inom gångavstånd från andra viktiga funktioner, vilket ställer krav på ett tillräckligt befolkningsunderlag för att kunna hålla även de minsta och unika företagen vid liv. Samtidigt hävdar Jacobs att mångfalden inte enbart är begränsad till detaljhandel. Visserligen är det viktigt med en kommersiell mångfald, både socialt och ekonomiskt, och för att en stad ska vara vital krävs också ett varierat utbud av handel. Detta är dock inte allt. Där den kommersiella mångfalden blomstrar finns ofta även ett rikt kulturutbud (Jacobs 2005, s. 174).

Det innebär också att oavsett hur mångfald definieras, så bygger den på att människor bor tillräckligt tätt i städerna för att skapa ett så brett utbud av kulturer, behov och tillgångar som möjligt (Jacobs 2005, s. 173). En stad genererar således inte mångfald enbart för att den är stor, utan grundar sig i dess möjlighet att bilda effektiva ekonomiska användargemenskaper. För att skapa dessa användargemenskaper och en stad av mångfald har Jacobs formulerat en stadsplaneringsteori som bygger på fyra villkor, där ingen kan stå för sig själv.

1. Behovet av blandade primära funktioner.

Jacobs talar om två typer av mångfald; den primära och den sekundära. En primär funktion attraherar människor, detta kan vara bostäder, kontor eller fabriker. I viss mån även utbildning, rekreation och diverse mötesplatser. För att en primär funktion ska bli effektiv krävs det att den kombineras med andra funktioner som får människor att röra sig på gatan vid olika tidpunkter. De primära funktionerna leder till behovet av sekundär mångfald som kan tjäna ursprungsfunktionerna, helst så många som möjligt och vid olika tid och rum. Den sekundära mångfalden är alltså beroende av människorna som de primära funktionerna attraherar (Jacobs 2005, s. 187-189).

För att funktionerna ska generera i mångfald krävs det inte bara att de sprids ut för att få människor att använda gatorna, de måste använda samma gator (Jacobs 2005, s. 190). Här poängterar Jacobs även att ju större bit av stadsdelen som består av bostäder, desto större behov av primära funktioner. Därmed förblir också den viktigaste faktorn arbetsplatser (Jacobs 2005, s. 202).

2. Behovet av små kvarter

Majoriteten av kvarter bör vara korta för att skapa en tät struktur av gator och gathörn. Isolerade och åtskilda bostadskvarter är i regel socialt hjälplösa. Korta och tätt placerade gator är värdefulla eftersom att de skapar ett rörelsenätverk i staden. Detta grundar sig på tankar om att det inte är arkitekturen som binder samman stadsdelar, utan snarare strömmen av människor och vägarna de möts på (Jacobs 2005).

Det är precis som med blandningen av primära funktioner: tätt liggande gator kan hjälpa till att generera mångfald enbart genom sitt sätt att fungera. Det som gatorna gör (drar till sig användare av olika slag) och de resultat de kan underlätta (en växande mångfald) är oupplösligt sammanbundna. Relationen är ömsesidig. (Jacobs 2005, s. 213)

3. Behovet av äldre byggnader

Byggnaderna i stadsdelen bör variera i ålder och skick för att kunna erbjuda olika boendetyper. Med gamla hus menas inte enbart historiskt värdefulla och arkitektoniskt vackra byggnader, utan gamla hus som är billiga, till och med i vissa fall slitna. Fysiskt homogena bostadsområden leder sällan till mångfald eftersom bostadspriserna ofta är likvärdiga. Vid nybyggnation är bostäderna endast tillgängliga för de som har råd att betala för den kostnaden som nyproduktion innebär, men nybyggnation är ändå en viktig faktor för att skapa en blandad stad. Storstäder behöver gamla, billiga hus som kan generera en god blandning av primära funktioner för att skapa mångfald (Jacobs 2005).

4. Behovet av koncentration

En hög koncentration av människor bör utnyttja området, oavsett anledning. Detta likställs dock varken med att bygga trångt eller så många husvåningar som möjligt. Det handlar snarare om att bygga så varierat som möjligt, för det är i takt med att byggnadstyperna ökar som mångfalden inom företag och befolkning ökar. Däremot måste bebyggelsegraden vara tillräckligt hög för att tillåta någon mångfald (Jacobs 2005).

Det är också viktigt att ta hänsyn till den geografiska platsens förutsättningar. Att bygga ett nytt New York i Sverige med skyskrapor är inte möjligt eftersom att solen står för lågt här större delen av året. Detta skulle snarare bidra till mörka, otrevliga städer.

I Jan Gehls bok *Life between buildings* (2011) behandlas teorier för fysisk integration respektive segregation. Han utelämnar den sociala integrationen, vilken i slutändan de fysiska funktionerna avser främja. Enligt Gehl innebär integration att flera aktiviteter och människor tillåts att fungera tillsammans, medan segregation innebär en separation av grupper och funktioner. Genom att blanda olika funktioner och grupper speglas den omgivande staden och gör det lättare att förstå hur den ter sig. Integration handlar inte primärt om att blanda bebyggelse typer med olika funktioner, utan vilka människor som är där att vandra gatorna.

What is important is not whether factories, residences, service functions, and so on are placed together on the architect's drawings, but whether the people who work and live in the different buildings use the same public spaces and meet in connection with daily activities. (Gehl 2011, s. 101)

Gehl menar likt Jacobs att den medeltida staden är idealet för integration. Där staden var tät, gator och aktiviteter korsade varandra och där olika samhällsklasser bodde tillsammans. Han beskriver den medeltida staden som att den har betett sig likadant i alla år. Men är det inte ganska naivt att antyda att enbart för att fattiga och rika bodde i samma stad, att det använde samma gator, utförde aktiviteter tillsammans? Platser som Gamla Stan i Stockholm eller Lilla Torg i Malmö må vara attraktiva idag, men präglades förr av smutsig misär. Följaktligen menar Gehl att det segregeringssamhället dels kommer från den funktionsseparerande modernismen, men också stadsdelar som innehåller för få funktioner som enbart lockar till sig en viss typ av grupp människor (Gehl 2011).

An alternative to these planning models [segregation-oriented planning] is a more differentiated planning policy, in which social relations and practical advantages are evaluated from function to function and in which separation is only accepted when the disadvantages of assembling clearly outweigh the advantages. (Gehl 2011, s. 102)

Det som Gehl syftar på i citatet ovan är en ”integration-oriented city plan”. I stor skala innebär planeringsmetoden att en mäter tillväxtriktningar i tid, snarare än i funktioner. Han ger exempel på att tillväxt i stadsdelar kan ske genom att placera ett universitet i staden. Gehl presenterar likaså integrationsmodeller i den mindre skalan där han beskriver att det inte räcker med att skolor, äldreomsorg och bostäder ligger nära varandra. Det är också väsentligt att de delar samma offentliga rum.

Under modernismen och den svenska miljonprogramstiden byggdes bostäder med samma standard, att kvaliteten skulle skifta mellan bostäder i samma område var otänkbart. Dock är det svårt att förbise att ekonomiska skillnader alltid kommer att existera, och ju mer homogen en stadsdel byggs, desto mer segregerad blir den (Klingberg 2006, s. 105). Jerker Söderlind menar att segregation kan brytas genom att skapa så mycket varierade markvärden och hyror som möjligt inom samma område. ”Det kommer alltid att finnas sociala skillnader. Fattiga och rika mittemellan. Men man kan utforma stadens spelplan på ett sådant sätt att gränserna inte är så uppenbara som de är just här [Husby].” Det sociala kapitalet tjänar på en blandad befolkning där befolkningen blandas redan vid ung ålder genom att exempelvis mötas i stadsdelens skola (Klingberg 2006, s. 106-107). Men betyder inte detta att kritiken mot modernismens arkitektur är irrelevant, när segregationen snarare verkar handla om ett områdes homogena upplåtelseformer, snarare än homogen arkitektur? Eller är miljonprogramsförorterna helt enkelt för omoderna för att vilja investera i?

Broms Wessel et al (2006) poängterar att det är viktigt att inte fastna i segregerade områden, utan istället se till vad de redan integrerade områdena kan bidra med. Detta innebär att ingen stadsdel bör stå för sig själv, utan är beroende av sin kontext.

Även när det gäller sociala problem som segregation talas det ofta om att problemet (och därmed lösningen) ligger i de 'segregerade' områdena. Men det är lika viktigt, anser vi (...) att lyfta blicken och se huruvida andra så kallade 'integrerade' områden och invånare återverkar på de segregerade områdena och invånarna. (Broms Wessel et al 2006, s. 23)

4.3 Kritik mot stadens renässans

I Moa Tunströms avhandling *På spaning efter den goda staden* (2009) behandlas konstruktioner av ideal i svensk stadsbyggnadsdiskussion och vilka problem som dessa innebär. För att ta reda på hur dagens ideal ter sig, krävs det också att vi förstår hur och varför stadens historia konstrueras. Enligt Tunström kan nyurbanismens strävan efter den gamla, traditionella staden med blandad bebyggelse likställas med viljan till en urban renässans. Genom fysiska upprustningar tas staden åter i anspråk. Olika boendeformer avser skapa social och fysisk integration, där småföretagen blomstrar i bottenvåningarna och bilen är inte längre ett nödvändigt transportmedel. Tanken är att detta ska leda till ekonomisk vitalitet och en ekologiskt hållbar stadsutveckling.

Tunström menar att det däremot är problematiskt att benämna idealet en renässans för staden eftersom begreppet döljer komplexiteten bakom den. Innebörden kan emellertid handla om exkludering snarare än integrering av människor och grupper, då renässansens verkan likställs med uppgradering och gentrifiering av staden. Kritiken riktas mot att den historiskt goda staden är en efterkonstruktion och att staden före modernismen skulle vara lösningen på alla problem. Återskapandet av den traditionella, småskaliga och mångfunktionella staden baseras på att med fysiska åtgärder återskapa gemenskap genom ett mer livskraftigt offentligt rum. Men är det presenterade idealet om gemenskap och mångfald allas önskan? (Tunström 2009). Även Jane Jacobs menar att den traditionella småstaden bör definieras och anpassas till vår samtid. Jacobs utgör en betydande inspirationskälla för nyurbanismens framväxt, men själv menar hon att det finns aspekter som nyurbanism inte har begripit. Bland annat anatomin av städernas hjärtan. Hon menar att nyurbanismens teorier saknar förståelsen för människan, samt varför och hur människan rör sig i staden (Jacobs 2005).

Lösningen ligger inte i fåfänga försök att planera nya, självförsörjande städer runt omkring i storstadsområdena. Våra storstadsområden vimlar redan av formlösa, upplösta platser som en gång varit relativt självständiga och självförsörjande städer. Den dag då de dras in i storstadsområdets invecklade ekonomi, med alla dess möjligheter när det gäller arbete, fritid och inköp, börjar de förlora sin integritet, sin relativa fullständighet, socialt, ekonomiskt och kulturellt. Vi kan inte både äta kakan och ha den kvar: det går inte att förena nittonhundratalets storstadsekonomi med artonhundratalets småstadsliv. (Jacobs 2005, s. 248)

Nyurbanismen förespråkar gatan som vardagsrum och menar att detta leder till sociala möten, men arkitekten och poeten Lars Mikael Raattamaa är skeptiskt. Han menar att möten på kafé eller restauranger redan har definierade målgrupper som många inte tillhör. Det är viktigt att inte glömma bort att hemmet också är ett offentligt rum, likväl som klubbar, bibliotek, kulturhus, skolor och källarlokalerna. Gatan är inte den enda mötesplatsen (Klingberg 2006, s. 123). Snarare menar Raattamaa att den utglesade

förorten står för hoppet. Förorten vågar erkänna det paradoxala, det oordnade och det svåra i dagens stadsbyggnadsdiskussion till skillnad från nyurbanismen nonchalans. (Broms Wessel et al 2006, s. 19) I publikationen *Bor vi i samma stad?* belyser Broms Wessel et al (2006) den kontrollerade heterogeniteten som uppstår när städer som Järla Sjö och Jakriborg byggs. De menar att de nyurbanistiska, traditionella stadsdelarna kan ses som en reaktion mot den allt mer mångkulturella, komplexa och globala värld vi lever i. Att de perfekta småstäderna fungerar som "skyglappar" som utesluter konsekvenserna av invånarnas liv och förbrukning av resurser. I den traditionella staden syns inte förortsproblemtiken, den ökade konsumtionen och avgaserna från motorvägarna.

Följaktligen påpekar David Brain det problematiska med att försöka återskapa en stad, där staden i själva verket blir en kuliss. Han menar att nyurbanismen snarare "bygger bilder av gemenskap eller mångfald och bilder av historien" (Tunström 2009 se Brain 1997) och Louise Nyström som är arkitekt och professor beskriver den nyurbanistiska staden Celebration som en "drömstad med tvångstrivsel-varning". Där är invånarna beroende av bilen för att utföra sysslor som anses för fula för att ligga i staden. "Drömmar ska ju vara vackra." (Klingberg 2006, s. 57)

Nyurbanismen kritiserar för dess naiva tro på att estetiken ska lösa alla problem, och deras manifest lägger stark betoning på form och fasad snarare än sociala analyser (Forsberg 2010). Broms Wessel et al (2006) försöker framhäva vikten av att skapa föränderliga miljöer, där innerstad och förort, centrum och periferi inte har en tydlig hierarkisk ordning utan präglas av flera centrum med olika funktioner. De påpekar att den fysiska planeringen är viktig, men att den inte är svaren på problemet. Det är snarare viktigt att samordna fysiska åtgärder med andra insatser. Det kan handla om exempelvis upplåtelseformer, ekonomiska incitament och drivkrafter för bostadsbyggande och miljövänliga transportformer, arbetsmarknads- och utbildningspolitik (Broms Wessel et al 2006, s. 20).

4.3.1 Antimodernismen

Louise Nyström har granskat nyurbanismen i USA, och främst kritiserar idealet i tre punkter.

Den första behandlar bebyggelsens betydelse för det sociala livet. Hon menar att nyurbanismens kritik mot förorter och modernismen som identitetslösa är överdriven, och att många av dess invånare visst känner en hemkänsla. Dessutom sker mycket av dagens sociala möten på arbetsplatser, skolor och i föreningsliv och inte enbart på gator och torg.

Den andra handlar om nyurbanisternas vilja att bygga kompletta stadsdelar och ersätta de gamla för att bygga småstadssamhällen. Detta bidrar tvärtom till stadslandskapets förfall. Kritiker menar att istället för att bygga nya stadsdelar för välbärgade människor, borde befintliga stadsdelar förbättras. Detta skulle även bidra till de krav som ställs på den sociala, ekologiska och ekonomiska hållbarheten.

Den tredje ifrågasätter egentligen nyurbanismens ideologi i stort, och om det verkligen är möjligt att bygga nya städer. "Det går inte att planera för det oförutsägbara" likväl som att det går inte att styra människor och bestämma vad de får och inte får göra (Klingberg 2006, s. 57).

Kanske är det idén om att ha en ideologi som lösning på en så komplex fråga som "hur ska vi bygga staden?" som är nyurbanismens problem? Är det möjligt att komma

fram till en lösning i ett ständigt föränderligt politiskt, kulturellt och ekonomiskt klimat?

I stadsmiljörådets publikation *Agenda för staden* från 2006 anser två av rådets ledamöter, arkitekten Catharina Gabrielsson och konstnären Maria Hellström att det finns en nyurbanistisk klang i skriftens tankegångar, även om begreppet inte används. ”Det fanns en sorts övertygelse om den goda staden som var väldigt färgad av antimodernism”, säger Catharina Gabrielsson (Klingberg 2006, s. 80-81). I svenska stadsplaneringsverksamheter (kommuner, länsstyrelser och myndigheter) framhävs just småstaden eller rutnätsstaden som ideal. Traditionell stadsmässighet, gärna sjönära, byggs för att attrahera kapital och premieras framför medborgarinflytande, barns behov eller bullerfria miljöer (Tunström 2006).

Det farliga i att förkasta modernismen och tro att ”den här gången ska vi göra det rätt” är att vi förblindas. Nyurbanismen tar enbart över modernismens övertro på planeringens kraft, och lösningarna förblir totalitära. Nyurbanismen ser modernismen som en fiende, och Maria Hellström menar följaktligen att nyurbanismen riskerar att bli överbeskyddande. ”Välmenande på ett väldigt exkluderande sätt”. (Klingberg 2006, s. 80-81)

Lars Mikeal Raattamaa håller inte med om att förorter behöver vara dåliga boendemiljöer. Han förespråkar *sprawl*, det vill säga utglesning, och menar att nyurbanisterna återskapar den traditionella staden där makten och kreativiteten centraliseras. ”De bortser från maktrelationer på ömse sidor muren”, och menar att det är detta som leder till segregation (Klingberg 2006, s. 119).

För att se klarare behöver vi då en mycket bredare erfarenhet än den som säger: ’Det där provade vi på 60-talet och det vet vi ju inte funkade.’ Detta ju är antiintellektualismens första ord. (...) Ju et är också ordensväsendets första ord. De som inte tänker som oss hör inte hemma här. Och precis som alla andra ordnar närs arkitektkårens samhörighet av stryppgreppsmyster och dolkstötslegender. I arkitekters fall heter fienden byggbranschen. Men sluta gnäll, O Arkitekter, ansvaret är helt och hållet ert. Och sluta förfasa er över demokratiska processer, det är inte någon som vill åt er ’konstnärliga frihet’. Idéerna mår bra av arbete, orenheter och friktion. Av andras erfarenheter. Drömmen om att finna entydiga idéer som sedan kommuniceras är en antidemokratisk drift som inte ser att konsten blir poesi just genom kompromiss, politik, brus. I blandningarna med andras erfarenheter blir arkitekturen värld.

Så dunder och brak, betongen slår tillbaks, hårdare än förr, sparka in varenda jävla dörr. Nu får det vara nog med försiktighetsprinciper. Nu är det tid för de stora tankarna.

Viljan att bygga världar, utopier, står inte högt i kurs, vare sig hos överste Söderlind eller bland arkitekter i gemen. ’Det där provade vi på sextitalet och det funkade ju inte.’ Men vi kan inte undvika det. Arkitekter bygger alltid nya världar, vi förändrar människors liv och vardag. Så konfrontera verkligheten och håll käften och var söt. Det bästa sättet att besegra demoniseringen av klass, ras och kön i arkitekturen är inte falska inbjudningar till ordensbalen utan att sätta igång och producera tankar på nytt. (Raattamaa 2003, s. 10)

5. Diskussion

Detta kapitel avser att diskutera och analysera den fakta som presenterats hittills, för att bidra med material som kan besvara frågeställningarna:

Hur har modernismen påverkat samtida stadsbyggnadsideal internationellt och i Sverige? Vilka lösningar presenterar nyurbanismen för att skapa socialt integrerade städer? Hur kan stadsplanering och fysisk gestaltning främja social integration och mångfald i staden? Är det möjligt att bygga socialt integrerade stadsdelar?

5.1 Modernismens påverkan

Modernismens arkitektur präglar inte enbart stadens fysiska uttryck, utan även den stadsbyggnadspolitik som diskuteras idag. Ett resultat av modernismens traditionslösa, storskaliga och funktionsseparerade områden är önskan om stadsmässighet, stadens renässans. Viljan att återgå till den traditionella småstaden, med folkliv på gatan och caféer i bottenplan präglar det samtida bostadsbyggandet. Kritiker menar dock att stadens renässans enbart bygger kulisser av städer. Således är det viktigt att belysa problemen med staden som ett ideal för dagens stadsbyggnadsplanering. De fysiska strukturerna i den medeltida, traditionella staden är konstruerade av normer och värderingar som präglades av klass- och könsförtryck, trångboddhet och fattigdom. Eftersom modernismen, det svenska miljonprogrammet, minskade hemlösheten, trångboddheten och förbättrade sanitetsförhållanden, borde inte användningen av den offentliga gatan ha förändrats? Kanske rent av minskat, och snarare koncentrerats till hemmen och andra offentliga platser som arbeten, idrottshallar och gallerior? Det menar åtminstone arkitekten Thomas Sieverts, att bättre boendeförhållanden och förbättrade kommunikationsmöjligheter har minskat användandet av det offentliga rummet (Tunström 2009, s. 26).

Detta ställs således emot nyurbanismen vars arkitektur syftar till att återuppliva det offentliga (ute)rummet och bilden av hur stadslivet var under medeltiden. Men eftersom att CNU:s manifest till stor del handlar om att reglera färg och form ägnas mycket lite fokus åt den sociala analysen. Jacob kritiserar nyurbanismen för att inte förstå anatomin av stadens hjärta. Hon menar att de inte begriper människan samt varför och hur den rör sig i staden. Idealet blir en styrande järnhand oförmögen att se till det oplanerade och som inte förstår hur och vilka som använder stadens offentliga rum. Både Jacobs och Gehl presenterar teorier om att det i slutändan inte är arkitekturen som binder samman stadsdelar och skapar rörelse, utan vilka som är där att vandra gatorna. Det ligger därför en enorm problematik i att planera för rörelse i en separerad stadsdel där den homogena befolkningen har precis samma livsmönster. Mångfald skapas snarare av en blandad befolkning som använder gatorna i olika syften och under olika tider. Att bygga nya områden i nyurbanistisk stil är således dömt att bidra till social misär, så länge boendeformerna inte varierar. Dessutom är det viktigt att nya städer ligger i anslutning till befintliga strukturer och funktioner, för att skapa en naturlig rörelse.

Dessa ideal är resultatet av en stadsbyggnadsdiskussion som ofta förs av en homogen grupp människor med makt. Människor med makt vars ord blir lag, kunskap och en norm i stadsplaneringen. Stadens renässans, eller ett nyurbanistiskt byggnadsprojekt, likställs med viljan till en centraliserad stadskärna. En stadskärna som

representeras och styrs av just denna grupp. Därför är det också väsentligt att värdera effekterna av dessa strömningar. Bidrar detta till socialt integrerade stadsdelar, när makten representeras av centralt istället för folket? Renässans betyder just pånyttfödelse, och dess exkluderande effekt kan skapa segregerade områden även om detta inte är tanken.

5.2 Fysisk gestaltning för att främja social integration

Nyurbanismens manifest håller hårt på hur gator ska utformas, fasader putsas, och hur liv ska levas. Faktumet att den fysiska utformningen av en stadsdel är viktig ska inte underskattas. Tvärtom är gestaltningen viktig, men definitivt inte lösningen för social integration. De flesta referenser i detta arbete påpekar detta, även nyurbanismen, att fysisk planering måste kompletteras med andra insatser. Den första nivån av segregering i Sverige skapas genom bostadspolitiska instrument, främst i skillnader mellan de tre vanligaste upplåtelseformerna – hyresrätt, bostadsrätt och äganderätt. Det är alltså där vi måste börja.

Det framstående, statligt finansierade HOPE VI-projekten som samarbetar med CNU har exempelvis lyckats med att skapa en social blandning genom bostäders varierande storlekar, kostnader och upplåtelseformer. Det är inte förrän en heterogen grupp bor och befolkar områden, som dess gator brukas under olika tider på dygnet och bidrar till stadens mångfald. Jacobs menar att en stad bör erbjuda olika typer av boenden, där en del bör vara gamla och till viss del slitna för att kunna erbjuda boenden i olika prisklasser.

CNU har varit tydliga med att detta är väsentligt i en socialt integrerad stad. Ett tydligt exempel är deras fem principer för en regionalt hållbar stad där den andra principen beskriver vikten av boenden för alla och fördelning av fattigdom. I manifestet beskrivs att en stadsdel bör bestå av olika upplåtelseformer och kostnader, men när nyurbanismens grundare Andres Dauny talar låter det annorlunda. Han menar att det är viktigt att det finns bostäder för de mindre bemedlade, men inte nödvändigtvis i nyurbanistiska områden. Renässansen innebär verkställs, och exkluderande områden byggs.

Även projektet Urban City Research, som syftar till att sprida information om nyurbanism i Sverige, understryker vikten av blandade samhällsklasser i boendemiljöer. Peter Elmlund, som är ansvarig för projektet, talar ofta om en etnisk ekonomi. Han anser att invandrare också ska få tillgång till billiga, vackra bostäder i staden. Således är också den traditionella småstaden viktig för rörelser, möten och möjligheten att kunna starta eget företag i gatuhörnet.

Problemet är alltså inte att det saknar visioner. Snarare handlar det om att bostadsprojekt hämmas av ekonomiska begränsningar, och ett tydligt exempel på detta är Västra Hamnen. Där fanns det en vilja att bygga varierande bostäder, men ingen byggherre var intresserad eftersom att det ofta inte är ekonomiskt lönsamt. Framförallt inte nybyggda bostäder i en exklusiv miljö, då byggnadsprocesserna måste anpassas till de ekonomiska förutsättningarna. Men hur ska vi då lösa problemet? Att bostadsstandarden är för hög kan inte vara svaret på frågan då nybyggnationer som just Västra Hamnen eller Hammarby Sjöstad tvärtom består av ömtåliga, billiga konstruktioner som inte passar i det svenska klimatet. Är det planeringen som är dyr? Kanske handlar det faktiskt bara om att Västra Hamnen egentligen inte syftade till att bli ett område för alla. Kanske var just tanken att området skulle bli exklusivare än dess omgivning. Det vore dessutom naivt att tro att social integration och mångfald är allas

strävan, framförallt i en bransch som präglas starkt av privata aktörer med kortsiktiga ekonomiska mål. Byggherrarna investerar i dyra boenden för att det finns en efterfrågan, och så länge vi lever i en liberalpolitisk marknadsekonomi kommer vi inte kunna bygga för alla. Det kommer alltid att finnas en strävan hos (vissa) människor att nå högre, tjäna mer, bo bättre. Troligen är det därför nyurbanismen fått sådan kraft, eftersom det finns en önskan om hög standard och att stänga ute den otrygga omgivningen. Även Jacobs poängterar att det är naivt att tro att en 1900-talsekonomi kan anpassas till 1800-talets småstäder och förvänta sig mångfald.

Nackdelen med en segregande utveckling handlar inte enbart om rätten till mark, utan också rätten att påverka. Att människor med låg socioekonomisk status stängs ute i en stad med centraliserad makt är antidemokratiskt. Anledningen till att nyurbanistiska stadsdelar ofta blir exkluderande är att husen är nybyggda och därför ofta dyra. Att erbjuda billiga bostäder i ett dyrt område skulle innebära kostsamma subventioner, och frågan är om detta är ekonomiskt försvarbart, eller om segregationsproblematiken bemöts från helt fel håll.

Den återkommande kritik som riktas mot modernismen beskriver funktionsseparering, traditionslöshet och utglesning som en anledning till samhällets socialt segregerade struktur. Det anmärkningsvärda, och som är extremt viktigt att ifrågasätta, är att samtlig kritik mot modernismens segregande effekt anmärker på dess fysiska aspekter. Kritiken säger enbart något om utformningen, och huruvida ett område betraktas som fint eller fult hör egentligen inte till integrationsdebatten. Framförallt inte när detta ställs i kontrast till det som nyurbanismen och andra förespråkare för den traditionella staden menar, att fysiska aspekter är viktiga, men för att en stad ska präglas av social integration och mångfald krävs det blandade bostäder med olika upplåtelseformer och kostnader. Således blir det också irrelevant att benämna modernistisk arkitektur som ett resultat för segregationen i samhället, när det snarare handlar om politiska och bostadsekonomiska strukturer. Det har snarare att göra med att modernismens svenska miljonprogramsområden består till 55 % flerfamiljshus, där de flesta troligen är hyresrätter, och att människor med låg socioekonomisk status samt invandrare placeras i dessa kluster. Självklart bidrar detta till segregation.

Att en traditionell småstadsstruktur skulle vara lösningen på problemen blir endast, likt modernismen, en övertro på planeringens kraft. Att staden skulle vara idealet är en normativ och konservativ föreställning som endast representeras av en grupp med makt, och exkluderar således vissa samhällsgrupper. För att skapa inkluderande samhällen kräver snarare en ständig dialog grupper emellan och ett ständigt ifrågasättande av strukturer.

Avslutningsvis finns det fysiska strukturer som anses gynna rörelse, möten och mångfald. Till detta tillhör korta kvarter, bostäder, arbete och handel om vartannat men framförallt, att gatan befolkas av olika människor vid olika tidpunkter. Och det är här modernismens stadsplanering faller. Arkitekturen tillåter inte detta, avstånden är för stora och byggnaderna för anonyma. Vikten av estetiskt tilltalande och fungerande miljöer ska självklart inte underskattas. Men, och det här är viktigt, för att skapa en sådan förutsättning krävs därför en variation av upplåtelseformer och prisklasser för att inkludera en blandad samhällsgrupp. Det är inte förrän detta sker, som vi kan uppnå socialt integrerade samhällen.

5.3 Slutsats

Modernismen har resulterat i motståndsrörelser som nyurbanismen. De vill tillbaka till 1800-talets småstadsstruktur, vilket modernismen strävade efter att lämna. Nyurbanismen vill centralisera makten och som reaktion mot modernismens storskaliga arkitektur vill de istället bygga småstäder i traditionell stil. Bostäder, arbete och handel ska blandas och finnas tillgängligt för att skapa rörelse och trygghet i staden. Detta präglar också svensk stadsbyggnad där många kommuner, länsstyrelser och myndigheter strävar efter rutnätsstaden. Ett tydligt exempel på detta är publikationer som Stadsmiljörådets *Agenda för staden* där stadsmässighet är eftersträvansvärt.

Nyurbanismens manifest fokuserar på färg och form, men de presenterar också fem principer för en regionalt hållbar stad. Den andra principen beskriver hur en stadsdel bör bestå av blandade upplåtelseformer och priser för att fördela fattigdom och skapa mångfald i staden. Detta har dock inte genomförts vid nybyggnation vilket resulterat i segregerade stadsdelar. Samtidigt anser också Andres Dauny som är en av nyurbanismens grundare att billiga bostäder behövs, men inte nödvändigtvis i nyproduktioner.

Majoriteten av de betydande arkitekter och stadsplanerare som har presenterats i detta arbete belyser just vikten av varierade upplåtelseformer för att skapa social integration och mångfald i staden. Det är detta som bidrar till att olika människor använder det offentliga rummet vid olika tider. Kritiken mot modernismens arkitektur kan således anses överdriven, när det snarare handlar om vilka människor som befolkar en plats snarare än arkitekturen. Däremot ska inte estetiken underskattas, korta kvarter där befolkningen koncentreras till samma ytor anses gynna mångfald och rörelse i det offentliga rummet i större utsträckning än i en storskalig miljonprogramsförort.

Att bygga nya, socialt integrerade städer kan vara problematiskt, eftersom nybyggnationer ofta är dyra och ofta byggs enligt efterfrågan. Småstaden i sig bidrar inte till integration, utan kräver varierande upplåtelseformer och priser. I områden som riskerar att bli exklusiva skulle det därför krävas kostsam subventionering för att erbjuda billiga boenden. Istället är det bättre att integrera ny bebyggelse i redan befintlig bebyggelsestruktur. Detta gör att boenden, funktioner och människor länkas samman och kan bidra till sitt områdes sociala integration.

6. Käll- och litteraturförteckning

6.1 Tryckta källor

Berton B. (2004). Cultured pearl. *Urban land* 63, 2004, 6:47-52

Bothwell, Stephanie. (2000). The development and redevelopment of towns and cities should respect historical patterns, precedents, and boundaries. I: Leccese, Michael & McCormick, Kathleen (red.), *Charter of the New Urbanism*. New York: McGraw-Hill, s. 49-51

Brain, David. (1997). From public housing to private communities. The discipline of design and the materialization of the public/private distinction in the built environment”, i Weintraub, Jeff & Kumar, Krishan (eds.) *Public and private in thought and practice. Perspectives on a grand dichotomy*, University of Chicago Press: Chicago.

Calthorpe, Peter. (2000). The metropolitan region is a fundamental economic unit of the contemporary world. Governmental cooperation, public policy, physical planning, and economic strategies must reflect this new reality. I: Leccese, Michael & McCormick, Kathleen (red.), *Charter of the New Urbanism*. New York: McGraw-Hill, s. 15-22

Duany, Andres, Plater-Zyberk, Elizabeth, Speck, Jeff. (2000). *Suburban Nation: The rise of Sprawl and the Decline of the American Dream*. New York: North Point

Gehl, Jan. (2011). *Life between buildings: using public space*. Washington, DC: Island Press

Grant, Jill. (2008). The challenges of achieving social objectives through mixed used. I: Haas, Tigran (red.), *New urbanism and beyond: designing cities for the future*. New York: Rizzoli, s. 80-85

Jacobs, Jane (2005). *Den amerikanska storstadens liv och förfall*. Göteborg: Daidalos

Johansson, Birgitta (red.) (2012). *Miljonprogrammet - utveckla eller avveckla?*. Stockholm: Forskningsrådet Formas

Klingberg, Elisabeth (2006). *När nyurbanismen kom till stan*. Göteborg: Pratminus

Leccese, Michael, McCormick, Kathleen (red.) (2000). *Charter of the New Urbanism*. New York: McGraw-Hill

Morris, Wendy. (2000). Where appropriate, new development contiguous to urban boundaries should be organized as neighborhoods and districts, and be integrated with the existing urban pattern. Noncontiguous development should be organized as towns and villages with their own urban edges, and planned for a jobs/housing balance, not as bedroom suburbs. I: Leccese, Michael & McCormick, Kathleen (red.), *Charter of the New Urbanism*. New York: McGraw-Hill, s. 43-45

Persson, Bengt (red.) (2013). *Västra hamnen: lärdomar och erfarenheter*. Stockholm: Arkus

Raattamaa, Lars Mikael (2003). *Politiskt våld*. 1. uppl. Göteborg: OEI editör i samarbete med Modernista

Stadsmiljörådet. (1995). *Den efterfrågade staden: Framtidsstaden III: rapport från ett seminarium*. Karlskrona: Stadsmiljörådet, Boverket

Stadsmiljörådet. (2002). *Agenda för staden*. Karlskrona: Stadsmiljörådet, Boverket

Svedberg, Olle. (1996). *Planerarnas århundrade: Europas arkitektur 1900-talet*. 5. uppl. Stockholm: Arkitektur

Yaro, D. Robert. (2000). Metropolitan regions are finite places with geographic boundaries derived from topography, watersheds, coastlines, farmlands, regional parks, and river basins. The metropolis is made of multiple centers that are cities, towns, and villages, each with its own identifiable center and edges. I: Leccese, Michael & McCormick, Kathleen (red.), *Charter of the New Urbanism*. New York: McGraw-Hill, s. 23-25

6.2 Elektroniska källor

Broms Wessel, Ola, Tunström, Moa, Bradley, Karin (red.) (2006). *Bor vi i samma stad? [Elektronisk resurs]: om stadsutveckling, mångfald och rättvisa*. Stockholm: Pocky

Diaz, Jose Alberto. (2004). *Integration och indikatorer. Några teoretiska och metodologiska utgångspunkter för användandet av indikatorer*. Norrköping: Integrationsverket. (Integrationsverkets rapportserie 2004:03) Tillgänglig: <http://www.mkc.botkyrka.se/biblioteket/Publikationer/Indikatorrapport.pdf>

[2015-04-22]

Ericsson, Urban, Molina, Irene, Ristilammi, Per-Markku (2002). *Miljonprogram och media: föreställningar om människor och förorter*. Stockholm: Riksantikvarieämbetet. Tillgänglig: <http://www.mkc.botkyrka.se/biblioteket/Publikationer/miljonprogram.pdf> [2015-05-22]

Forsberg, Gunnel. (2010). Nyurbanism i Sverige: Behovet av geografisk kontextualisering. *Geografiska notiser*, nr 2, ss 79-85.

Inrikesdepartementet. (1997). *Sverige, framtiden och mångfalden – från invandrapolitik till integrationspolitik*. Sundsvall: regeringen. (Proposition 1997/98:16)

Marshall, Alex. (1995). When the New Urbanism Meets and Old Neighborhood. *Metropolis*, Maj. Tillgänglig: <http://www.alexmarshall.org/2006/07/31/when-the-new-urbanism-meets-an-old-neighborhood/> [2015-05-13]

Molina, Irene. (2006). Miljonprogrammet och förortens rasifiering. I: Broms Wessel, Ola. Tunström, Moa. Bradley, Karin (red.), *Bor vi i samma stad? [Elektronisk resurs]: om stadsutveckling, mångfald och rättvisa*. Stockholm: Pocky

SCB. (2015). *Integration*. <http://www.scb.se/integration/> [2015-05-22]

Tunström, Moa. (2006). Staden som scen, bostad och paradox. I: Broms Wessel, Ola. Tunström, Moa. Bradley, Karin (red.), *Bor vi i samma stad? [Elektronisk resurs]: om stadsutveckling, mångfald och rättvisa*. Stockholm: Pocky

Tunström, Moa. (2009). *På spaning efter den goda staden. Om konstruktioner av ideal och problem i svensk stadsbyggnadsdiskussion*. Diss. Örebro: Örebro universitet.

Örstadius, Kristoffer. (2015). Rika områden blir rikare – invandrartäta får fler invandrare. *Dagens Nyheter*, 10 mars. Tillgänglig: <http://www.dn.se/nyheter/sverige/rika-omraden-blir-rikare-invandrartata-far-fler-invandrare/> [2015-05-13]